

ABONAMENTUL
 Anul an . . . 24 Cor.
 6 luni an . . . 12 "
 3 luni . . . 2 "
 Anul de Duminică
 Anul an . . . 4 Cor.
 Pentru România și
 America . . . 10 Cor.
 Anul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA :
 Deák Ferenc-utca 20.
 —
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscrise nu se în-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Invățăminte dela Carlovăț.

Ieri guvernul unguresc a repurtat o biruință la Carlovăț. Candidatul său, episcopul Lucian Bogdanovici, a fost ales cu majoritate absolută patriarhul bisericii sârbești. De aici încolo Bogdanovici poate fi socotit patriarh, căci întărirea lui nu poate întâmpina nici o anevoință.

Cei bătuți, cei înfrânți în lupta asta sunt sârbi, este însăși autonomia bisericii sârbești.

Ori cari ar fi »concesiunile« făcute de guvern partidului radical sârbesc, deși ele par foarte problematice, e cert că partidul s'a spus voinței guvernului alegându-l pe Bogdanovici. Dacă Bogdanovici întrunește toate calitățile intelectuale și morale trebuitoare spre a sta în fruntea bisericii sârbești, pentru ce sârbi nu l'au ales, pentru ce la prima votare ei s'au ferit să-i dea măcar un singur vot ?

Pentru ce ei au preferit un conflict cu guvernul ? Și pentru ce guvernul a stărunit cu toată energia, cu un gest aproape poruncitor pentru alegerea lui Bogdanovici ? Nu mai încapă nici o îndoială că episcopul de Buda va fi o simplă unealtă docilă cu care guvernul încetul cu încetul va săpa temelile bisericii autonome sârbești.

Partidul radical sârbesc a știut bine lucrul acesta, dovadă prima alegere la care a refuzat să dea un singur vot lui Bogdanovici. Dar el nu a avut tăria morală de-a rezista guvernului până în capăt. În loc

de-a-i opune cea mai hotărâtă împotrivire, el a alergat la deputațiuni, la rugăminți la precupețiri.

Să pare însă că guvernul unguresc și-a cunoscut potrivnicii. Cu hotărâre rece și ne-strămutată, cu o persistență diabolică el și-a urmărit ținta până în capăt, știind că nu el ci radicalii vor ceda.

— Dacă radicalii nu vor vota nici de data asta pe Bogdanovici, guvernul va socoti aceasta ca o declarație de război și va întrerupe orice relațiuni cu ei, a zis ministrul Günther în calitatea sa de comisar regesc.

Intreruperea tuturor relațiilor cu guvernul, iată măsura cu care dl Wekerle a terorizat pe sârbi, iată lucrul de care sârbi să temeau atât de mult încât au preferit să-l aleagă pe Bogdanovici decât să provoace ruptura cu guvernul. Și iată tot aici și pricina adevărată pentru care iei au fost siliți la uniunea asta, de-a vota după porunca guvernului și împotriva convingerii lor adevărate. Relațiunile cu guvernul unguresc, prietenia radicalilor cu coaliția ungurească din vremea »luptei naționale« de-acum trei ani, iată punctul de unde a plecat dezastrul și îngenunchierea dela Carlovăț. Intrând în legături cu guvernul, radicalii au pierdut tot mai mult teren în sânul poporului lor.

Perzând factorul cel mai de seamă al puterii, popularitatea, ei au căutat să se menție prin celalalt factor : sprijinul de sus. Guvernul a pătruns situația asta dintr'o singură căutătură și a exploatat-o cu consecvență neîndurată pe seama sa. Radicalii

erau puși în fața unei alternative : sau să aleagă pe candidatul guvernului sau congresul să fie dizolvat și la alegeri opoziția populară a autonomilor să le smulgă puterea din mână.

Dacă radicalii ar fi căutat nu la interesele lor particulare de partid ci la ale bisericii și neamului lor, ei desigur ar fi ales calea aceasta din urmă. Dar aceasta-i tocmai rezultatul oricărei alianțe cu vrăjmașul : ea ucide orice scrupul moral, ea corupe și demoralizează. Nu mai este cale înapoi, nu mai este întoarcere pentru cine intră odată în relații cu potrivnicul său. Acesta este blestemul oricărei alianțe, oricărui pact cu vrăjmașul.

Acum orice întoarcere spre bine, orice căință din partea radicalilor e târzie și zadarnică. Exploatați și îngenunchiați de guvern, proprii lor credincioși i-au părăsit primindu-i cu sgomotoase manifestații de neîncredere și reprobare la vestea alegerii lui Bogdanovici, și în scurtă vreme puterul și popularul partid al radicalilor se va sfărma și se va împrăști în prada vânturilor.

Mai este oare nevoie să scoatem, să precizăm anume învățămintele ce se desfac din povestea asta ? Ea e simplă și limpede pentru oricine. Ne aflăm și noi în preajma unei alegeri de episcop.

E sigur că guvernul ar dori să încerce la noi același lucru ca la Carlovăț. Și e sigur că nici între noi nu lipsesc oameni dispuși de a intra în relațiuni cu guvernul.

Oricine s'a putut convinge de ce înseamnă

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Din „Scrisori dela moara mea“.

De Alphonse Daudet.

Diligența din Beaucaire.

Aceasta s'a întâmplat chiar în ziua sosirii mele aici la Cigalières. Luasem diligența din Beaucaire, o harabă veche, care n'a e de făcut decât câteva conace, dar care merge domol cât ține calea numai ca să te faci să crezi seara când a ajuns la olac, că vine cine știe de unde... Eram cinci oameni pe imperială, fără să mai punem la socoteală și pe conductor.

Mai întâi un pândar din Camarga, un om scund îndesat, păros, mirosind a fiară, cu ochii numai sânge și cu toate de argint în urechi; apoi doi țărani din Beaucaire, un brutar și o slugă a lui, amândoi roșcovani, dar cu niște profiluri superbe, două medalii romane cu efigia lui Vitellius. În sfârșit dinainte, lângă conductor un om... ba ! o șapcă cât toate zilele din piele de iepure de casă și omul acesta tăcea mîlc și se uită trist pe drumul Provanței.

Toți călătorii aceștia se cunoșteau bine între ei și vorbeau tare de ale lor, volnici ca în țara lui Papură Vodă. Pândarul din Camarga îndrugă că vine din Nîmes unde fusese citat de către judecătorul de instrucție pentru că împusese cu furca pe un cioban. Oamenii aceștia din Camarga sunt iuți, nevoie mare !... Dar nici cei din Beaucaire nu sunt altfel ! nu erau să se încadre lângă mine pentru sfânta fecioară ? Se vede că brutarul era dintr'o parohie cu hramul Maicii Preciste, zugrăvită în icoane cu pruncul în brațe ; iar sluga lui — frământătorul — cânta la strană într'o biserică nouă cu hramul Zămislirii neprihănite, care înfățișă pe Maica Domnului cu brațele în sus, cu mâinile pline de raze. Cearta începu de aici ! Să-i fi văzut pe amândoi — catolici buni de altfel — cum se împungeau și ce ziceau de madonele lor.

Cuțitele numai să le fi văzut sclipind în mâinile lor și te-ai fi crezut la Napoli, în port. Pe legea mea, eu cred că acest »tournoi« teologic s'ar fi sfârșit printr'o crimă, dacă nu s'ar fi amestecat conductorul.

»La lăsați-ne în pace cu madonele voastre, zise el rîzându-le în față, nu vedeți, că astea sunt

istorii de femei ; e rușine să v'amestecați voi bărbații în astfel de treburi«.

Și pleznî cu biciul în văzduh.

Cearta se sfârși ; dar brutarul întărit stă pe ghimpî, îl mîncă limba și întorcându-se la bietul om cu șapcă de lângă conducător, care stă bătut de Dumnezeu în colțul lui, îi zise batjocuritor :
 — »Dar nevasta ta, mîi tocilare !... Pentru care parohie e ea ?«

Se vede că în vorbele acestea era o înțepătură, căci toți de pe imperială isbucniră de răs. Numai bietul tocilar, nu rîdea. Se făcea că nu înțelege. Văzând acestea, brutarul se întoarse cătră mine :

— »Ce dia nu cunoști pe nevasta prietenului ? E nosteră bre, enoriașă asta. Nu ai să găsești două la fel în Beaucaire«.

Ceilalți răsău și mai cu haz. Tocilarul nu se mișcă ; se mulțumi numai să-i zică încet fără să ridice capul :

— »Tacă-ți gura, omule !...«

Dar diavolul de brutar o ținu înainte : »Nu e de plăns prietenul cu nevasta lui... Cu așa femele nu ț-se urăște... căci ia gîndește-te ! O nurlie care fuge de câte două ori pe an, are ce să-țio

Neumann M.

Mare deposit de

haine pentru bărbați, băeți și fete.

furnizorul curții ces. reg. în Arad.

A apărut prețcurentul ilustrat al articlilor

recunoscuți de calitatea cea mai bună.

La dorință gratuit și scutit de taxă.

aceste cuvinte. Ele înseamnă primejduirea autonomiei noastre, a bisericii noastre și a caracterului ei național.

Și dacă se vor găsi oameni fără suflet, oameni venali și corupți cari pentru interesele lor particulare ar intra în relații cu guvernul, gata de a-i întinde cheia dela Xilokerkos, datorita noastră, a celorlalți este de a-i împedea, de a fulgera și zdrobi pe trădători, spre a nu cădea noi cu toții de sabia vrăjmașului, slobozit în cetatea noastră prin poarta dela Xilokerkos!

Camera. În ședința de azi se vor alege cei 40 de membrii ordinari și 10 suplenți în delegația ungară. Partidul naționalităților a designat din parte-i trei membrii; pe Dr. M. Polit și Dr. V. Lucaciu ca membrii ordinari, iar pe Milan Hodza ca membru suplent. Aseară toate partidele parlamentare au ținut conferințe, alegându-și fiecare candidații. După alegerea delegațiilor camera se va ajurna pe restimpul cât comisia financiară va desbata budgetul anului 1909, prezentat ieri de ministrul Wekerle.

Delegațiunile sunt convocate pe ziua de 8 Octomvrie. Monitorul oficial de Duminecă publică autografele Maiestății Sale adresate în chestiune șefilor celor trei cabinete: Beck, Aehrenthal și Wekerle.

Contele Tisza împotriva »clericilor«. În adunarea districtuală a protestanților de dincolo de Dunăre contele Tisza vorbind despre organizarea tot mai estinsă a катоicilor a zis, că ultramontanismul și-a destins iarăși aripile în țară, aleșuind organismul bisericii protestante. Față de organizația catolicilor, protestanții să-și strângă și ei rândurile.

A învăscut iarăși urgia luptelor confesionale, — ea glăsuiește atât de bizar din adâncul vremilor unde părea îngropată pentru veci...

spună când se întoarce. Afurisită căsnicie! Erau cununați numai de un an și ea fugе în Spania cu un cafegiu.

Bietul bărbat o plânse el și se dete apoi la bătură. Se simțise par'că. După câțva timp, frumoșica se întoarce în sat îmbrăcată spaniolește, cu »daira« ca dăntuitorii basci.

Noi cum o văzurăm, o povățuirăm:

— Ascunde-te femeie, că te omoară bărbatu-tău.

Când colo ce să vezi. Se împăcară amândoi, iar ea drăcoica îl învăță pe bietul om să bată dairana.

Cei de lângă mine răsăra din nou. Tocilarul din colțul lui, fără să ridice capul îi zise iar:

— »Taci odată, omule!...«

Dar brutarul o ținea într'una:

»Și ce crezi domnule, că după ce s'a întors din Spania s'a făcut mai sfântă... Ași! A fugit, ba cu un ofițer, ba cu un marinar, ba cu un muzicant... d-zeu mai știe cu cine. Și totdeauna același răș. Nevasta fugе; bărbatul plânge; ea se întoarce și el se mângăie. Totdeauna altul o fură și el o duce... Nu poate fără ea și pace... De! ce să zic e frumoasă de plăc: sprintenă, durdulie, cu pielea albă și cu niște ochi... ah! cu niște ochi totdeauna zămbitori... S'o vezi numai domnule și pe legea mea dacă n'ai venit în fiecare zi la Beaucaire.

— »Ah! taci omule; te rog...« Zise încă odată bietul tocilar, tremurând de supărare.

În timpul acesta se opri și dil gența. Ajunsem la conac pe moșia Anglore. Limbuții cea din Beaucaire se dădură jos. Fie că poznaș bru-

Extensiunea universitară.

De Alexandru Nicolau, avocat, Caracal (România).

Mersul evolutiv al progresului cultural impune transformarea instituțiilor existente în conformitate cu noile lui cerințe, sau crearea de noi așezăminte de cultură corespunzătoare stării în care el se află.

Apusul cult de mult și-a spus cuvântul în această chestie atât de importantă, adică aceea de a promova știința și a o face accesibilă până în păturile cele mai obscure ale popoarelor.

După Franța, Anglia, Danemarca, Germania, Elveția etc., ungerii socot că le vine rîndul și nu vor a se lăsa mai pe jos.

Ministrul instrucțiunii publice și cultelor, contele Apponyi în nemărginita-i și fenomenala-i ambițiune de a întinde mrejele tendențioase panmaghiariste peste tot local unde învățământul și cultura ar putea și ar trebui să respire cel mai pur aer al libertății celei mai desăvârșite ce convine epocii de dezvoltare democratică poporanistă a secolului al XX-lea, marele secol al luminei și libertăților publice, a însărcinat pe celebrul Jancsó Benedek, spre a alcătui un proiect de lege construit pe cele mai contradictorii și mai reacționare principii contrare libertății constituționale a învățământului public.

Anteproiectul criticat în »XX század« Nr. de Sept. a. e., cu o competență și o destoinicie aleasă de dl Dr. Iázy Oszkár, un distins sociolog-politic, cuprinde bazele fundamentale pe cari s'ar răzina monopolizarea întregului învățământ din regatul ungar.

El încurajează inițiativa privată, și toate asociațiunile benevole, cari își vor lua rolul de apostoli pentru înaintarea poporului, având de scop primordial emanciparea lui din starea mizeră prin luminarea minții și cultura inimii, bine înțeles însă, în sens absolut maghiar.

Anteproiectul prevede 3 gradațiuni ale învățământului și anume, sau mai bine zis, 3 categorii de instituțiuni:

I. *Academiile populare*, cu menirea de a predă cursuri populare pentru analfabeți și adulți, pentru a complecta acestora cunoștințele căpătate în școalele primare. Și ar avea sediul la sate.

II. *Liceul liber*, care să predea cursuri muncitorilor industriași, calfelor, comișilor și diferiților funcționari și amploraiți de comerț, birourilor de afaceri particulare și publice etc., și unde sfera învățământului s'ar limita la obiectele din Lyceu afară de limbile clasice, Latina și Hel-lena.

tar! Intrase în curtea fermei și din fața conacului îl auziam prăpădindu-se de răș.

Cum plecără ei, imperiiala rămase goală. Pândarul din Camarga se oprise la Aules și conductorul mergea acum pe j s alături de cai... așa că sus rămăsese numai eu cu tocilarul, fiecare în colțul nostru și amândoi tăcuți. Eră cald; ploitlul de de-asupra se încinsese.

Ochii mi se închideau, capul mi-eră greu, dar de dormit nici vorbă. Nu mi eșiau din urechi cuvintele tocilarului: »Taci omule, te rog...« atât de sfășietoare, atât de duioase... Nici el, bietul om, nu dormia. Cum ședea cu spatele, îi vedeam umerii icnind și mâna ca de ceară tremurând pe spătarul băncii din față, ca o mână de bătrân. Plângea săracu!...!

Ești acasă domnule, îmi strigă deodată conductorul și cu capătul biciului mi-arată colina verde, cu moara înfiptă în vârf, ca un fluture uriaș.

Mă ridicai să cobor... Trecând pe dinaintea tocilarului încercai să mă uit la el: vream să-l văd înainte de-a mă da jos. El înțelese nenorocitul și ridicând capul se uită în ochii mei:

— »Privește-mă domnule, îmi zise el cu glasul înecat, privește-mă bine și dacă într'una din zilele acestea vei auzi că s'a întâmplat o nenorocire la Beaucaire, vei putea să spui că cunoști pe făptuitorul ei.«

Înfățșirea lui eră tristă; ochii mici și ofiliți. Dar în ochii acestuia erau lacrimi și în vocea aceasta eră ură! Ura e mânia celor slabi!... Dacă a-și fi tocilăreasa cea frumoasă, m'ași teme. G.

Acest învățământ ar acapara orașul.

III. *Universitățile populare*, unde anumiți profesori titrați, recunoscuți și numiți de stat, ar predă cursuri facultative din diferitele ramuri ale științelor speciale. Pentru Capitală. Toți membrii ai acestor corpuri școlare sunt plătiți de stat. Dar, ceia ce suportă mai mult nu este numai organizația tehnică și administrativă a acestor instituțiuni, ci și unele dispozițiuni cari ascund scopuri subversive urmate de ideea de stat unitar. Sunt, insinuațiunile acelea reproduse de §-ii 36 și 37, cu ajutorul cărora leul își ia prada și o devorează când și cum vrea.

Adică dacă leii, notarul, solgăbirăul, găsesc potrivit înaltei lor competențe și perspicacități de specialiști în materie, că, unele cursuri *colidează*, *vătămă* (și motive să găsesc berechet), morala, constituția, (nu cea după hârtie care în realitate nu se aplică...) ori legile cele pe sprinceană înghebate pentru a încăușă popoare încă în lanțurile sclăviei, atunci pe baza unor atari... constatări, guvernul să poată sistă și suprimă dreptul societărilor ori singuraticilor profesori de a mai ține cursuri pe timp nedeterminat, ori delnitiv...!

Vedem dar lămurit intențiunea ce urmăresc precum și în ce direcțiuni și ce cărări vor ungerii să străbată prin întunecimi, pentru ca farul maghiar cultural să le ia locul, făcând ca pretutindeni o singură unitate să strălucească, cea maghiară.

Noi însă, poporul blând, bun, iubitor și de veacuri întregi răbdător, sta-vom cu mâinile încrucișate la noile curente ce amenință a ne lua în vâltoarea lor și a ne modifica și transforma caracterul etnic, firea, limba și obiceiurile tradiționale?

Se cuvine să deschidem ochii mari de tot și să grăbim cu luarea din timp a măsurilor propice și eficace să pună ștampilă de granit șuviului străin cutropitor. Și aceasta cu atăta mai mult suntem îndrituiți a face, cu cât, o simplă privire retrospectivă dacă aruncăm asupra distribuției și organizației culturai la noi, ne face să fim isbiți de abnormități colosale, cari ne pun la trista pozițiune de a aprecia diferențierea și distanța care există între stratele cari alcătuiesc populațiunea noastră sub raportul cultural general, intelectual, moral, economic.

Intr'adevăr, pe când prin orașele de provincie o gradațiune simțibilă a culturai a apărut la orizontul luminei celei adevărate; la sate, între păturile cele mai dese, cari compun masa populațiunii noastre, în stratele cari formează *clasa cea mai număroasă care este și cea mai săracă*, zace mizeria crasă, neagră și cea mai adâncă ignoranță.

Este, cași cum un zid quasi-impenetrabil, sub raportul culturai ar fi interpus între cele 2 populațiuni urbană și rurală.

Pe orice observator, ori cercetător, îl isbește aceasta anomalie, înplantată în însași masa sau inima poporului român.

Este cași cum ai trece dela un fel de populație, cu o organizație de moravuri, obiceiuri, tradițiuni, la o alta diametral opusă!!

Satele noastre pare că ar fi oaze reduse la... sterilitate în mijlocul lanurilor întinșelor domenii avute a holdelor și imășurilor de o fertilitate întensă, a dealurilor fructifere, a pitoreștelor coline, și a munților bogăți, a căror abundență în materii prime, farmecă ochiul pretutindeni.

În aceste oaze sărăcite, *indolența, incultura oarbă, bizantinismul importat*, cel mai ticălos și mai selbatec, — piedecile progresului real, — *întunerecul moral îndălțat la o potență cum abia o minte omenească se poate ridica, lipsa unei munci sistematice raționale și bine chibzuite, absența îmbunătățirilor și mijloacelor elementare de traiu, acul minimum de existență și cultură*, cernt de sociologiei și economiei politice moderni, zac incubate dia vremuri învechite, dorm somnul veșniciei, din noaptea timpurilor de jale și de restriște.

Ca și cum, vântul unei nepăsări infrangibile și intangibile, ar suflă dela un cap la altul al țării.

Ca și cum, o scisiune incompreensibilă, o separațiune marcantă, dar absurdă și nefructuosă, care-ți sângerează inima adânc îndurerându-o, ar fi trasă în sânel etapelor constitutive ale aceleiași populațiuni, cu toate că vorbesc aceeași limbă, același sânge curge în vinele lor, aceleași aspirațiuni le încălzesc ougetal, deși, în pieptul, inima și sufletul lor, aceeași lozincă eroică dai-

nește: iubirea caracterului etno-ethologic al firii naționale românești.

În numele principului solidarității sociale mondiale, pe de o parte, iar pe de alta în numele celui mai pur sentiment de unitate culturală care trebuie să ne lege pe noi toți românii din orice unghere ne-am afla, trebuie: a ridică zăbranicul ignorantismului, al întunecului, al inculturii care acoperă stratele poporului român, cele *număroase și sărace*; a sparge zidul interpus dintre ele; a veni în ajutorul lor, a le înălța propovădirea culturii, binefăcătoarea civilizației, făcându-o să radieze lumină atât în palatul bogatului cât și mai cu seamă în coliba săracului.

De acest simțământ trebuie să ne pătrundem. El să oglindească dorința cea mai vie care trebuie să însuflețească orice minte omenească, orice inimă românească. Iată în ce constă marea problemă a extensiunii culturale naționale.

În articolul viitor vom vedea *extensiunea culturală în Anglia*, apoi în Franța, Danemarca și la noi.

Situația politică.

Proiectul de reformă electorală.

Se pare că guvernul va prelunge cât mai mult tănuirea proiectului său de reformă electorală. Am spus ieri că el îl va face cunoscut deputaților coaliției într-o conferință a partidului kossuthist. Planul acesta a fost schimbat. Pentru a evita cât mai mult publicitatea, el a hotărât să procedeze în modul următor: Ministrul de comerț dnul Kossuth, va invita pe deputați în *grupuri* la sine și le va comunica datele statistice ale proiectului. În același timp probabil el le va expune și primejdiile fundamentale ale proiectului.

Interpelarea unui deputat român.

Ziarele din Budapesta spun că unul dintre deputații români are de gând să adreseze ministrului de interne o interpelare spre a-l întreba dacă-i adevărat că pluralitatea votului e unul din principiile fundamentale ale reformei sale electorale. Deputatul român va adresa ministrului întrebarea dacă socotește că e lucru loial de-a face să se creadă că coroana nu și-a împlinit făgăduiala privitoare la votul universal, egal și secret.

Contra votului plural.

Partidul radical din Ruszt și din Pressburg a ținut câte o adunare de popor protestând împotriva votului plural. S'a adresat în acest sens câte o telegramă M. Sale.

Expozeul ministrului Wekerle.

— Ședința camerei dela 22 Sept. —

După un repaos de aproape trei luni în sfârșit ieri s'a deschis iarăși moara de legi de pe malurile Dunării. Abia deschisă — material de măcinat berechet. Primul ministru în calitate de ministru de finanțe a prezentat proiectul bugetului pe 1909, în cadrele unui expozeu, care începe prin a schița marile probleme câte se îngrămădesc în sarcina camerei cerând cu impetuozitate o rezolvire grabnică. Cetele iloșilor politici sunt în număr, pentru a întregi ansamblul reprezentăției tragicomice ce se dă pe socoteala țării.

Pe coridoare stăpânește fiorul surprinderilor ce rezervă proiectele lui Andrassy. Colindă fel de fel de versiuni. Asupra pluralității de voturi ce ascund tănuitele proiecte nu se mai îndoește nimeni. Se spune

că fuziunea partidelor coaliționiste e fapt împlinit. Prin atmosfera încărcată de senzații în pregătire trece figura de degenerat a contelui de Andrassy, în urmă-i crește murmurul grupurilor reslățite pe coridoare.

Camera e sub presiunea numerilor ce curg din expozeul lui Wekerle în mărimi fabuloase. Bugetul a crescut peste suma gigantică de 1 miliard și jumătate...

Președintele Justh deschide ședința la orele 12. Prezintă o mulțime de adrese sosite la biroul Camerei.

Dintre deputații naționaliști sunt de față. Dr. V. Lucașiu, Vasile Goldiș, Dr. A. Vlad, Dr. A. Novac, Milan Hodja, Dr. Ivanka Milan și M. Kollar.

Dintre membrii guvernului: Wekerle, Apponyi, Kossuth, Daranyi, Andrassy, Jekelfalussy, Josipovich.

Se citește antograful Prea Inalt prin care delegațiunile se convoacă pe ziua de 8 Octomvrie n.

Președintele propune ca alegerea membrilor delegațiunii să se facă în ședința proxima.

Se primește.

Expozeul dlui Wekerle.

Wekerle: Am onoare a prezintă on. Camere bugetul anului viitor, al treilea de când din încrederea d-voastră conducem destinele acestei țări. În legătură cu votul universal voim să introducem un șir întreg de îmbunătățiri sociale pe toate terenele. Impiegații statului vor fi în deajuns satisfăcuți în cadrele acestui buget. Face apoi cunoscut bugetul în următoarele amănunte:

Cu privire la aranjamentul formal al veniturilor preliminate din anul 1909 e de observat, că neluând în seamă câteva schimbări mai mici, bugetului anului 1909 se deosebește foarte puțin de cel din 1908. Deosebirile acestea rezultă din creșterea penziunii și a banilor de cvartir a unor funcționari de stat. Deosebiri mai esențiale sunt următoarele:

Cheltuielile ordinare sunt preliminate în suma de 1.343.609.342 coroane, care față de cele 1 miliard 238.902.985 de coroane, prevăzute prin lege în bugetul din anul trecut, arată o creștere de 104.700.357 coroane. Din suma aceasta circa 56.600.000 coroane vin pe întreprinderile speculative ale statului și pe creșterea cheltuielilor, mai departe circa 7.300.000 coroane se prevăd pentru acoperirea plusului ce se dă pentru urcarea penziunii și a banilor de cvartir a unor funcționari de stat, iar 2.300.000 pentru urcarea plății și a serviciilor de stat.

Afară de aceasta se mai prevăd 1.835.000 pentru urcarea plății unor funcționari dela honvezi, jandarmi și herge ille de stat, iar 377.000 pentru îmbunătățirea situației feciorilor dela honvezime și a celor dela herghelii, așa că 36.294.357 e suma care servește pentru împlinirea trebuințelor crescânde ale singuratecelor portofolii.

Urcarea dărilor.

Față cu suma de 1.283.705.132 coroane din anul 1908, suma dărilor pe anul viitor se preliminează cu 1.393.785.699 coroane, deci rezultă o urcare de 110.080.563 cor.

Bilanțul.

Bugetul pe anul 1909 prezintă următorul bilanț:

Venite: 1.393.785.699 cor.
Che tuieli: 1.343.609.342 cor.

rezultă deci un plus de 50.176.353 cor.

Venite extraordinare: 161 mil.
992.281 cor.

Cheltuieli extraordinare (transitorii și invest.) 212.120.565 c.

rezultă deci un minus de 50.128.289 cor.

Venite ordinare și extraordinare laolaltă: 1 miliard 555.777.976 cor.

Cheltuieli ordinare și extraordinare 1 miliard 555.729.907 cor., rezultă deci un plus de 48.069 coroane.

Dări militare și comune.

Cheltuielile curții regale: 11.300.000 cor. Cabinetul regal: 184.416 cor. Cheltuieli comune 86 milioane 760.838 cor. ceea ce constituie o urcare de 2.117.377 cor. față față de anul trecut. Chel-

tuielile honvezimei au fost preliminate în suma de 5.451.352 cor. ale jandarmeriei 1.638.016 cor.

După expunerea bugetului și a bilanțului în general ministrul expune pe larg bugetul diferitelor ministere. Pentru păstrarea drumurilor în stare bună guvernul a preliminarat suma de 700 mii cor.

Referitor la reforma dării spune, că reforma aceasta este atât de însemnată, încât guvernul nu va întârzi să vină cu un proiect înaintea camerei. Face apoi propunerea ca în ședința viitoare să se facă alegerea membrilor în delegațiune, iar camera să nu țină ședință până ce comisiunea financiară nu va găti raportul asupra bugetului.

Camera primește propunerile ministrului. La sfârșit socialistul Mezöfi cere ca ministrii să nu răspundă cu atâtea întârzieri interpelărilor ce li-se fac.

Ședința se termină la ora 1 și trei sferturi.

Bogdanovici — patriarh.

Farsa jucată în jurul scaunului de patriarh dela Carlovăț s'a sfârșit ieri prin alegerea exponentului guvernului Lucian Bogdanovici, fostul episcop de Buda. Voturile deputaților congresuali s'au împărțit astfel: Bogdanovici a primit 39, Nicolici 25. Pentru Nicolici au votat sârbii independenți, pentru Bogdanovici 36 radicali și 3 afară de partid. Între independenți e mare amărăciune împotriva radicalilor, cari sunt învinuiți că au vândut scaunul de patriarh pentru niște concesi nelămurite și efemere. După alegere independenții au făcut manifestații aprinse împotriva radicalilor.

De situația creată prin capitularea radicalilor ne ocupăm la loc de frunte.

După alegerea patriarhului în congres, comisarul regesc ministrul Günther s'a adresat episcopilor *Letici, Nicolici și Sevici întrebându-i dacă vor să-și dea voturile pentru Bogdanovici*. Cei trei prelați au răspuns că nu sunt dispuși să-și dea voturile pentru Bogdanovici.

Iată și concesiunile pe cari radicalii le-au obținut dela guvern:

1. Dreptul de supraveghere, al guvernului asupra administrației averilor mănăstirești să întinde numai la casarea hotărârilor congresului; guvernul nu are dreptul de-a dispune.

2. Hotărârile și statutele congresului vor fi aprobate sau fără nici o impunere sau vor fi pur și simplu respinse.

3. Pentru executarea hotărârilor congresului, guvernul îi pune la dispoziție forța armată, fără a mai supraveghia hotărârile congresului.

Congresul va fi convocat pe 3 Oct. pentru a i-se citi hotărârea M. Sale. Instalația patriarhului va fi în 4 Oct.

Noul patriarh Bogdanovici a declarat unei deputațiuni a partidului radical că va da 20% din venitele de patriarh pentru un fond menit să îmbunătățească dotațiunea preoțimii.

Noul Patriarh.

Noul patriarh Bogdanovici este un om relativ tânăr, de 41 de ani și a ajuns episcopul Budei acum sunt 11 ani, deci în vârsta de 30 de ani. Din trecutul lui, ziarele ungurești amintesc conferința interparlamentară dela Paris, în anul 1900 când Bogdanovici a rostit un discurs spunând că-i *patriot ungar și credinciosul Ungariei unitare*.

Un trecut nu prea bogat deci, dar cu atât mai patriotic.

Adunarea poporală din Lepindea.

— Corespondență particulară. —

Duminecă în 20 Septemvrie st. n. s'a ținut adunarea poporală în comuna Lepindea (Târnava-mică). Deși a fost un timp nefavorabil — căci ziua întregă a bătut un vânt rece și a ploaie neîntrerupt, poporul din loc și din comune învecinate, s'a prezentat în număr frumos pentru a asculta poveștile fruntașilor săi, cari li poartă multă dragoste.

După ce la orele 10 și jumătate preotul local dl Iuliu Holder a deschis ședința precizând rostul ei, a luat cuvântul zeosul și înălțăturatul avocat tânăr din Dicioșânmartin Dl Dr. Romul Boilă, care cu multă vervă a zugrăvit tabloul situației politice generale, arătând nedreptățile ce ni se fac din partea stăpânirii păcătoase și arătând calea pe care trebuie să înaintăm, fiind solidari în sfânta luptă pentru câștigarea drepturilor ce ne compet.

Pasagiile culminante ale vorbirii dlui Boilă au fost subliniate de viile aprobări ale poporului, iar sfârșitul vorbirii acoperit de aplauze însuflețite.

Dl Dr. Alexandru Aciu, fiul patriei marelui Bărnăuțiu, într'un limbaj adevărat popular timp de $3/4$ oră a vorbit despre sufragiu universal, ilustrând cu exemple scoase din viața poporului însemnătatea și necesitatea votului universal: Oratorul sfârșește prin a îndemna poporul să țină cu sfințenie la biserică și școală asilurile neamului nostru în vremurile de încercare ce le străbatem.

Au mai vorbit fruntașul econom din Lepindea Axentie Pop, tâlmăcind frumos iubirea și alipirea ce o are poporul față de vrednicia lui conducători, îndemnându-i pe aceștia ca lupta începută pentru câștigarea drepturilor noastre firești să o continue fără teamă că poporul li stă puternică oștire la spate.

Și-a exprimat însă durerea că și astăzi în toilă luptei sfinte se află români ploați, așa ziii moderați, cari din interese personale nu numai că stau în trândăvie, ci pun chiar și bețe în roate înaintării și dezvoltării noastre naționale.

După terminarea vorbirilor adunarea primește următorul proiect de rezoluție prezentată de dl Victor G. Maior:

Românii din comitatul Târnavei mici în adunarea poporală ținută în Lepindea Duminecă în 20 Septemvrie 1908, după ce au discutat situația politice generale din această țară și chestia sufragiului universal, au adus următoarea

Rezoluțiune :

„Adunarea poporală ia cu îngrijorare la cunoștință nemulțumirea generală, ce domnește în țara noastră. Se solidarizează cu lupta deputaților naționali români din dieta țării, aprobă bărbăția ce-o dovedesc în apărarea drepturilor popoarelor din această țară. Totodată ca pe reprezentanții adevărați și demni ai poporului românesc, ai unui popor de trei milioane, îi roagă, ca să lupte și pe viitor pentru dreptatea, frățietatea și egalitatea tuturor popoarelor din această țară.

Adunarea poporală cere și pretinde dela guvernul țării înarticulară cât mai grabnică a legii despre sufragiu universal, egal, secret și fără restricțiuni, arondarea nouă și pentru toate popoarele dreaptă a cercurilor electorale, precum și crearea de instituțiuni de drept public, cari garantează exercitarea liberă a dreptului de alegător.

Adunarea poporală decide prezentarea acestei rezoluțiuni parlamentului țării prin dl deputat al Vințului-de-jos, Dr. Iuliu Maniu.

Iuliu Holder, preș. Vic. G. Maior, secr.

Adunarea s'a terminat la 1 oră după prânz în cea mai mare ordine, rămânând cei 12 jandarmi cu buzele umflăte, căci nu li s'a îmbiat nici un prilej de amestec. *Observatorul.*

Serate de-ale meseriașilor noștri.

Testamentul episcopului Popea. — Societatea meseriașilor români din Berlin.

Sibiū în Septemvrie.

Participanții ședinței literare a 8-a a „Reuniunii sodalilor români din Sibiū“, ținută la 27 August n. c. au fost surprinși de un ce nou Invențiosul compactor Petra Ilieș a pregătit 2 table de tunică albăstră, pe care sunt aplicate litere din carton și pietriș (alb), obdase cu alcu. Prima poartă inscripția „Bine a-ți venit!“ iar a 2-a „D-zeu Vă aducă iarăși!“ Aceste table sunt ținute: prima de-asupra treptelor, ce conduc în Reuniune, iar a 2-a în partea opusă de așa, că se vede numai la scoborirea treptelor. Președintele reuniunii, dl Tordășian, refutors de curind din concediu, deși deprins cu fel de fel de surprize, ce-i fac meseriașii și indeosebi dl Ilieș, mulțamește acestuia pentru ideea fericită de-a afla mijlocul de bineventare perpetuă și de a-i reinvita cu binețe pe toți oaspeții noștri. Mulțamește mai departe v.-prez. Poponea și tuturor membrilor din comitet, cari în absența sa, au condus în mod exemplar și spre mulțumirea generală agendele reuniunii și se oprește la modul demn cum reuniunea s'a achitat față de mult regretatul naș al steagului și binefăcător al reuniunii, de răposatul episcop N. Popea. Ocupându-se în cele următoare de vrednicia acestui bun prelat, arată cum P. S. Sa împreună cu marele Andreiu a purtat vin interes de cauza meseriașilor noștri și a dat întemeietorului primei reuniuni de meserieși (din Sibii), nemuritorului N. Cristea tot sprjînul moral și material. Expunându-ne datele mai importante din viața lui Popea, dl Tordășian ne citește testamentul lui, care ca și testamentul marelui Andreiu e o carte de prețioase învățături pentru noi toți și mai ales pentru studențimea și pentru clasa meseriașilor noștri. Prin testamentul său episcopul Popea lasă întreaga sa avere „câștigată cu omenie și mare cruțare din modestele venite, ce a avut“ consistorului diecezan din Caransebeș, care să facă „Fundatiunea episcopului Nicolau Popea“ spre scopuri bisericesti, școlare și filantropice pentru toate timpurile. Din venitul averii sale, evaluată la un pătrar de milion cor., episcopul Popea a dispus ca 50 procente să se capitalizeze; 20 proc. să se împartă ca stipendii la studenți de ambe sexele; 20 proc. să se dea ajutoare la învățaceii români ortodocși cu purtare morală bună, dela orice meserie sau industrie, asemenea la sodali talentați cu purtare morală bună, spre a se trimite în străinătate pela fabrici și stabilimente mai mari, ca să se poată kvalifica în specialitatea lor și în fine să se dea ajutoare la sodali capabili, morali și cruțători, cari vor începe meserie ori industrie de sine stătătoare, iar 10 proc. le-a lăsat pentru scopuri bisericesti. Când capitalul fundațional va ajunge la suma îndoită se vor capitaliza numai 25 proc., iar celelalte 75 proc. se vor împărți, observând raportul indicat mai sus. Singur prin acest testament al său, episcopul Popea și-a câștigat nemurirea și și-a ridicat altar de recunoștință neperitoare în inimile noastre și în ale generațiunilor viitoare. Reuniunea noastră, zice dl Tordășian, care s'a mândrit al fi avut pe Popea dela întemeierea ei, se va îngrijii ca numele lui pomenit să fie cu vrednicie din veac în veac!

Intrați în programul seratei, notarul Duca citește sumarele ședințelor administrative, din cari între altele, cu bucurie am aflat, că mai mulți sodali de ai noștri aflători în Berlin, au înființat acolo încă în 1907 „Societatea meseriașilor români din Berlin“. Un cor improvizat, condus de zeosul solist I. Stanciu, ne-a delectat cu compoziția „Pe al nostru steag“; librarul Rada Barcianu într'un tractat scurt, dar bine compus ne-a înfășșat date din viața și activitatea poetului Coșbac, din care a cetit cu pricepere mai multe poezii. Sodalul lăcătuș G. Munthiu ne-a cântat mai multe doine cu multă căldură și mult simț; sod. croitor Ios. Răcianu, a produs mult și desfășșit haz cu „doina“, parodie din popor după

Eminescu de Brebenel; asemenea a plăcut învățăcelul lăcătuș Ioachim Sociu (maturizentul) ce anecdota „Tatăl nostru“ de Speranță; Tr. Moga a dat noua dovezi de deprinderea cu arcașul; R. Barcianu, predând bucata „Analiza“ a produs mult haz; Cântările solo ale d-lor I. Stanciu și Ascanii Crișanu, ne au ridicat în sfere mai înalte, iar dl învățător Oct. Simion, cunoscut bun pianist și conducător de coruri, a făcut bună impresie asupra auditorului cu câteva expuneri din teoria muziceii și la fine cu mai multe arii, executate la pian.

La fine s'au distribuit între participanți, ca de regulă, mai multe cârticele folositoare, iar dl Tordășian, mulțumind tuturor, invită la ședința din 24 Septemvrie n. c. „Învingătorul“.

O adunare de popor în Ardeal.

Impresiile unui ziarist din România. —

Abia a trecut ceasul mesei și pe arșita puternică pornim la adunare. Când sosim mai bine de jumătate din întinsa piață a Săliștei e plină de oameni și cete de câte 40—50 de inși vin mereu de prin comunele de prin preajmă.

Porturile românești de prin atâtea comune își desfășșură frumseța odată cu aceea a chipurilor acestora de munteni.

Iată într'un colț un grup de țărani din Poiana, toți chipeși, înalți, cu chicile negre fluturând sub pălăriile cu margini mari. Iar mai alături, alți cu pălării mai mittele în margini, oameni mai scunzi însă cu priviri învăpăiate ca și voinicii din Poiana.

Un murmur necontentit plutește peste mulțimea asta venită la adunare. Dar iată într'o parte desfăcându-se mulțimea și făcând loc să treacă deputații. Vin deputații! Pălăriile sunt în vânt și deodată din câteva mil de piepturi, ca dintr'unul singur glasrăsună puternicul >traiască<, în vreme ce deputații, cu pălăria în mână, apropiu de tribună.

Uralele nu mai conținesc până ce sunt toți sus, înaintea mulțimei ce se strânge mereu, om lângă om, ca să vadă, să audă bine pe cuvântători.

Și în grămădirea asta din jurul tribunei mă uit cu încordare la chipurile sătenilor aceștia. Și încă o iluzie ce o am în clipa asta, îmi lămurește minunat puterea noastră de dănuire de-a lungul veacurilor și bătuți de toate izbeliștile.

Oare bărbații aceștia de aproape, cu chipurile albinețe și cu ochii focosi nu sunt țărani de prin >Muscel<? Și cea de dincolo, mai roșcodani, cu spete largi și cu fețele îmbujorate nu sunt oameni de prin >Argeș<? Dar cei de dincolo, mai uscați, mai nervoși însă cu privirile aprinse, ca ale soarelui de August, nu sunt țărani de ai noștri din >Vâlcea<?

Și așa iluzia asta mai face să simt puterea cu care lumea asta românească bântuită de atâtea nevoi și dureri a rămas mare și neclintită de-a lungul vremilor.

Eu le vedeam înșurire lungă

De mucenici nerăsplătiii ai pâinii...

(Goga).

Și în privirile ațintite pe fețele trimișșilor lor zăreau sclipind >nădejdea de mai bine<, această sfântă călăuză a unui neam menit să îndure prea mult.

Dar în mijlocul unei tăceri de biserică se aude glasul unui bătrân, blajin ca al unui preot când seamănă cuvântul adevărului în fața altarului.

Le spune bine a ți venit sătenilor și deschide adunarea dând cuvântul unui orator inimos, care numai pe urma manoperilor necinstite ale adversarului, n'a fost ales.

E doctorul Coșșa, celce eră să fie cât pe ce ales în ciuda adversarilor. El vorbește cu puterea de avânt al unui tânăr eșit din mijlocul acestei mulțimi de supuși ai unei stări ce nu mai poate să dămureze. Și glasul lui înălțăndu-se năstrujit uneori poartă în el par'că puterea cu care mul-

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás és T-sa măstru de monumente și pietre de cămărar.

Fabricație proprie din marmoră, granit, șeyali, labrador etc., din pietre de moai cânt magazin se află în Kolozsvár, Ferenec József-ul 28.
Călcătoria și magazinul central: Kolozsvár, Úczsma-u. nr. 21. Telefon 464.
Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánputak.

timea asta știe să și împlinească rostul ei adevărat.

Vine un altul după el. Un deputat cu vocea destul de blândă, însă cu atitudinea energică și înduplecată a unui luptător. Și deputatul Vlad spune mulțimei, că dreptul de a-și spune odată tot românul cece crede, alegându-și trimesii din parlament în marginile dreptului lui, nu-l tocmai departe.

Și apoi un altul chipeș și zdravăn ca un voi-mic din vremile bătrâne, fi la locul la tribună. E Valda Voivod, alt deputat al căruia cuvânt e ascultat cu aceiași evlavie de mulțime. Și el spune despre drepturile de cari ar avea temeii să se bucure românii pe lângă aceasta pomenește și de acel desiderat apusean pe urma căruia femeia ar avea puțința să și spuie cuvântul în fața urnei de vot.

Dar aceasta-i spusă numai ca să mai înveselească mulțimea, din care se ridică întreruperi hazlii, ce arată de opotivă de bine puterea cu care țaranul român de prin aceste locuri își dă seamă de câte mai bine decât toți feminisții de pe fața pământului.

De altfel și femeile ce stau spre marginea pieții, rād și ele de gluma aceasta a deputatului.

În urmă cuvântul blajin și curgător, al deputatului Maniu seamănă convingerea puternică a unor noi îndrumări și înălțuirea plină de logică a spuselor lui face mulțimea să se înfioare ca la glasul unui apostol.

Urarele cu care oratorii sunt rând pe rând salutați, freamătul de dragoste cu care aceștia vorbesc mulțimei, unirea asta în cuget și în simțiri — mă face să mi simt sufletul covârșit de o bucurie fără seamăn,

Și când văd la urmă mulțimea desfăcându-se, primind în mijlocul ei pe deputații iubiți, fără pic de pășare de baionetele jandarmilor ce stau încă neclintite lângă tribună, mi-se pare că am venit aici să învăț ceva mare, cum n'as putea învăța aiurea.

Și cu focu acesta în suflet pornesc prin mulțimea aceasta, atât de liniștită și atât de plină de simțăminte mari.

N. Pralea.

Din străinătate.

Un discurs al lui Pichon. Ministrul de externe francez Pichon, într'un discurs pe care l-a ținut la serbările mutualiste din Jura, a zis: »Gubernul voiește pacea externă bazată pe dreptul, pe forța și pe demnitatea Franței; căci altminterea ar fi slab și nestabil. Pichon a afirmat același lucru despre toți suveranii și șefii de stat, că nimic nu amenință pacea Europei, grupările existente fiind numai la asigurarea echilibrului.

Ministrul a terminat afirmând, că înțeleapta politică franceză nu a încercat nici un eșec în Maroc.

Armata franceză. Cu ocazia marșurilor marelui manevre franceze, un redactor al revistei »La France Militaire« a interviewat pe atașatul militar german asupra impresiei generale ce i-a lăsat-o armata și asupra diferitelor faze prin care a trecut manevra.

Publicăm mai jos aprecierile foarte importante ale ofițerului german, cu atât mai mult cu cât ele pot fi de mare folos chiar cititorilor noștri, cari fac parte din armată.

»Mai întâi — a spus ofițerul german — trebuie să recunosc că infanteristul francez, mulțumită veseliei și antrenării lui, ține cât se poate de mult la drum.

În nici o armată din lume n'am găsit soldați, cari să îndure oboseala marșurilor ca infanteristul francez.

Permiteți-mi însă să vă fac și o critică.

Ea se referă la ofițerii d-voastre, cari în timpul luptei prea abuzează de calul la care au dreptul. În timp ce soldații se pleacă la pământ și se tot ascund de nevoe de tot ceea ce îi este în cale, ofițerii sunt expuși tot timpul a fi ochiți la primele descărcături de pușcă.

De asemenea nu înțeleg utilitatea eclororilor d-voastre călări, cari pe lângă că sunt tot așa de expuși ca și ofițerii, dar nu aduc nici un serviciu infanteriei, deoarece în cele mai multe cazuri sau nu se pot desprinde de grosul armatei, sau când se găsc la o anumită distanță, nu se mai pot uni cu corpul din care fac parte. Am admirat însă precisiunea comandaie superioare și exactitatea cu care ordinele au fost executate

de corpuri. Nu mi-s'a întâmplat nici o dată să aud o comandă greșită, sau una care să nu-și poată atinge scopul. De asemenea am fost foarte surprins să văd că în armata franceză sub-ofițerii și adesea ori chiar caporalii îndeplinesc misiuni, care la noi nu se încredințează de cât ofițerilor. Inteligența vie a gradaților francezi și ușurința cu care pot citi pe o hartă de luptă ușurează cu mult sarcina ofițerilor. În chipul acesta rămâne ușor de înțeles că într'un eventual războiu, compania care și a pierdut ofițerii, va putea fi ușor încredințată ori căruia gradat, care este obișnuit nu numai cu comanda dar chiar cu noțiunile elementare de strategie.

Un program de acțiune al bulgarilor. Ieri a fost lansat un program de acțiune de către comitetul central al bulgarilor din Salonice, prin care se orânduește organizarea bulgarilor în vederea alegerilor. Punctele principale ale acestui program sunt următoarele: Din cauza presiunilor pe cari le fac tinerii turci împedecând alegerile din Macedonia, cari ar trebui să fie absolut libere, se întemeiază două comitete de acțiune. Le este interzis tuturor membrilor cari fac parte din organizație să jure încredere tinerilor turci.

Poporul să ceară pretutindeni deschiderea bisericilor și școlilor cari au fost închise.

Comitetul tinerilor turci e supărat de această putere anarhică a bulgarilor și au declarat că vor lua măsuri pentru readucerea la ordine a acestor elemente rătăcite.

Incidentul diplomatic bulgaresc-turc. La ministerul de externe se declară că afacerea Geschow este pe cale de rezolvare; Poarta nu a voit niciodată să offenseze pe Bulgaria. Ministrul de externe a fost nevoit, din cauza noului regim, să lucreze astfel și să fie compt de opinia publică. Bulgaria de altfel a lucrat corect și prudent nefăcând reclamațiune. Numai jurnalele din Constantinopol și din Sofia ar fi exagerat incidentul. Poarta are simpatii pentru Bulgaria; Bulgaria poate trimite ca agent diplomatic chiar pe Geschow, care va fi bine primit.

Finlanda și chestiunea evreiască. Reprezentanții societăților de comerț din Finlanda au decis a invita Senatul să institue un comitet de experți, pentru a cerceta chestiunea evreilor. Cercurile comerciale finlandeze cred că concesionarea liberului domiciliu evreilor și deplina egalitate ar influența în mod defavorabil situațiunea economică a Finlandei.

NOUTĂȚI.

ARAD, 23 Septembrie n. 1908.

Bosniacii către conferința interparlamentară. Organizația națională sârbească din Bosnia și Herțegovina a adresat președintelui conferinței interparlamentare o telegramă exprimându-și regretele că Bosnia și Herțegovina sunt singurele țări din Europa cari neavând constituție și parlament nu-și pot trimete reprezentanții la conferință.

Congresul internațional al presei. Ieri s'a deschis congresul internațional al presei la Berlin. Pe tribuna prezidențială au luat loc președintele Singer și vice-președinții Schweitzer și Schütze.

Președintele Singer a vorbit întâiu nemțește pe urmă franțuzește. A spus că congresul va cerceta să crește dreptul internațional al presei. În partea franțuzească a discursului el a spus că unii cer ca ziaristul să fie o ființă veșnic în războiu cu lumea întreagă, alții cer să fie blând dulceag și bun cu toții, a treia categorie cere ca ziaristul să fie fotograf — un automat care înregistrează toate știrile fără a le comenta. Nici unul dintre ei nu are dreptate ci toți trei la un loc. Sunt un vechiu ostaș al presei și nu m'am îndoit nici odată de viitorul ei. Adunarea asta imi întărește credința în isbânda cauzei presei.

Secretarul de externe Schön a spus că presa și diplomația au multe legături. Dacă diplomația pie-de une-ori legătura cu sentimentul obștei presa e chemată să le puie iarăși în contact.

După prânz a avut loc o recepție la cancelarul. Prințul Bülow a subliniat în discursul său că

presa trebuie să cultive interesele patriei și ale poporului căruia aparține.

Principele Bulgariei la Budapesta. Principele și principesa Bulgariei au sosit azi la Budapesta, ca să feliciteze pe Majestatea Sa împăratul din prilejul jubileului său de 60 ani de domnie. Întru întâmpinarea lor au eșit la gara de Ost mai mulți demnitari de curte și capii autorităților. Pe stradele pe unde a parcurs trăsura principilor până la palatul din Buda s'au arborat multe steaguri bulgare și ungurești.

Încăerări sângeroase la Laibach. Ura ce domnește din timpuri îndepărtate între nemții și slovenii din Laibach a isbucnit adeseori în manifestații aprinse și încăerări sângeroase. În vremea din urmă ura mutuală s'a potențat din ce în ce mai mult. Slovenii au pornit boicot în contra comercianților germani și au organizat mai multe adunări publice îndreptate împotriva lor, cari de obicei se sfârșeau cu bătăi înscenate pe strade. Zilele trecute orașul Laibach a înregistrat în analele scandalelor sale una dintre cele mai vehemente ciocniri între germani și sloveni.

Un grup de vre-o 3000 de sloveni a mers la casina germană și a început să o bombardeze. La un semn dat o ploaie de pietri a început să curgă asupra ferestrelor zidirii. Miliția, fiind în cunoștință de mai înainte de ceea ce se pregătește, s'a ținut tot în apropierea manifestațiilor și când au auzit zgomotul dela casina, au năvălit în grabă dintr'o stradă laterală la fața locului. Comandantul a provocat pe manifestații să se depărteze, aceștia însă i-au răspuns cu o ploaie de pietrii. După ce nici la a treia provocare nu s'au depărtat, comandantul a comandat foc și soldații au luat-o la fugă în toate părțile. Doi dintre manifestații au căzut morți pe loc, iar 2 au rămas grav și 3 mai ușor răniți.

Populațiunea orașului, — în majoritate slovenă — e foarte agitată în urma celor întâmplate. Pe sublocotenentul Meyer, care a comandat miliția în contra manifestațiilor, erau să-l omoare, însă neputând pune mâna pe el, au dat năvală la locuina lui, unde în furia lor au devastat tot.

Ieri slovenii au continuat manifestațiunile. Au parcurs stradele cu scări lungi în spinare și au îndepărtat de pe edificii tablele cu inscripții germane. Nici miliția, nici poliția nu le-a făcut nimic.

Mare incendiu în Paris. Un incendiu a izbucnit, probabil din cauza unui scurt circuit, la hotelul telefoanelor din Paris. Incendiuul a început pela 7 și trei sferturi seara în subsol. Foarte repede focul s'a comunicat și la etaje. Imobilul și toate aparatele pot fi considerate ca distruse. Accidente de persoane n'a fost. Comunicațiunea cu provincia și străinătatea a fost întreruptă. Într-o baterie centrală a fost distrusă. Nu s'a putut salvă decât acumuloarele și documente importante. Pe la 1 noaptea, incendiul era localizat. Pagubele nu pot fi încă evaluate.

Reclama comercială a ajuns o adevărată știință în zilele noastre. Așa zisa reclamă ameicană nu este nimic pe lângă noua reclamă inspirată de către însuși împăratul Wilhelm.

Acum doi ani, când yachtsul imperial »Hohenzolern« dubla Capul Nord, împăratul dădu ordin să se scrie numele yachtsului pe o stâncă așa ca să poată fi citit de toți vizitatorii. Alte vapoare imitând exemplul imperial, în câteva luni de zile stâncile dela capul nord se umplură de o mulțime de nume. După vapoare însă veniră rândul caselor comerciale și anume casa fabricii de ciocolată »Schuchard« apoi fabricile de automobile, de biciclete și așa mai departe. După câte se par numărul vizitatorilor Capului Nord este așa de mare în cât reclama servește de minune caselor comerciale.

Comemorarea lui Verdi. O mare expoziție de teatru se va deschide la Milano în anul 1913, pentru comemorarea a 100 de ani dela nașterea lui Verdi. Expoziția va cuprinde trei secțiuni: muzica, teatrul și literatura teatrală.

Arta fotografierii în urma desvoltării sale cucerește teren din ce în ce mai mare și fotografierea reușită e atât pentru cei mari cât și pentru copii o ocupațiune nobilă și plăcută. Fîndcă azi arta aceasta se poate deja însuși în câteva ore, e foarte potrivit pentru cadouri. Mare magazin, *Dubinievic, Oszkár, gyógyár ú vegy-és illatszertkereskedő Cluj,* (Kolozsvár), care se recomandă atențiunii p. st. public.

Se caută

Un tiner român

neînsurat, cu diplomă de notar, care e capabil a conduce o cancelarie notarială.

Doritorii să se adreseze la subscrisul care va spune și condițiunile.

Ioan Glifia, notar.
ap Dobrest. (Bihar m.) Nánhegyesel.

Un candidat de avocat

cu praxă bună,

astă aplicare cu 1 Octombrie 1908 în cancelaria avocatului **Dr. OCTAVIAN VASU** din Făgăraș cu condițiuni favorabile.

Moșii de vânzare.

Două moșii lângă Timișoara (30—40 minute departe de oraș), una de 146, alta de 130 jughere cat., iar două moșii în comitatul Caraș-Severin, una de 1200 jugh. cat., la hotarul comitatului Timș și Caraș-Severin, alta moșie 540 jugh. cat. pe linia ferată Lugoj-Caransebeș.

Moșiile se pot și parcelă; prețuri și condițiuni favorabile.

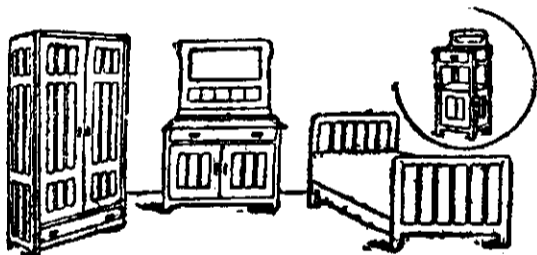
Informațiuni mai de aproape dă cancelaria subscrisului avocat în Timișoara.

Dr. Aurel Cosma.

KARL HORED T

magazin de mobile.

Nagyszeben, Salzgasse Nr. 33.

Magazin de dulapuri, mese, scaune, scaune de copii, paturi, divane credențe, paturi de bucatărie, spălător și tot felul de mese, scaune din lemn încovoiat, scaune cu leagăn foteluri de biuro, taluret cu șurup, mese de ceai ș. a. Sunt totdeauna în depozit.

F. STOIBER

Str. Cisnădiei. SIBIU. (Nagyszeben.)

Mare depozit de piele glacé, svedeză, Nappa și alte pieluri fine dantele de mătăsă și de zăbranic, mănuși. Tot felul de bandajii pentru hernie simple și duble, diverse centurioane de tot felul, bandajii, apoi ciorapi de bărbați și de dame și rufe. Aparate pentru îndreptarea corpului la copii și fete, cordoane

pentru - bărbați, dela cele mai - simple până la cele mai fine, irigatoare, mațuri de caucine, jeturi de cauciuc și perinuțe de cauciuc pntu călătoria în - tren, ciorapi de cauciuc, diferite articole igienice de cauciuc din Franța pentru - bărbați și pentru dame. Toate

fiind numai de calitatea cea mai bună și — — în prețurile cele mai ieftine. — — Moașele au prețul redus!

Kovács István urmașul lui

FARKAS J.

fabricant de trăsuri.

Temesvár Józsefváros, Fröbel utza 58 (casa proprie).

Fondat în 1866. Mare depozit. Fondat în 1866

Are trăsuri noi și reparate.

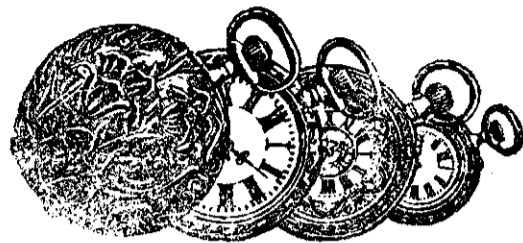
Primește reparaturi, lucrări de faur de lemnar și de lăcut.

Mare atelier special pentru reparat ciasornice.

CLUJ (KOLOZSVAR)

Széchenyi tér 6 sz.

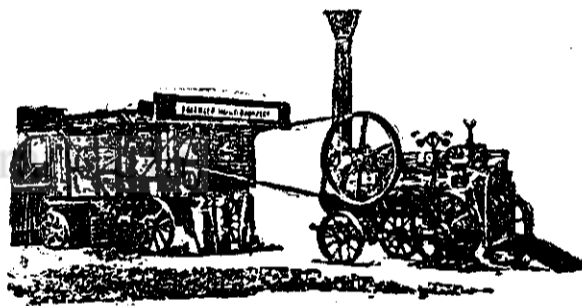
Se repară în mod special tot felul de ciasornice de buzunar, cu pendulă și ciasornice cromometrice

cu prețurile cele mai favorabile pe lângă garanție.

Solicitând binevoitoarea încredere rămân Cu distiusă stimă;

Blázsi Sándor

ciasornicar specialist.

Provisiuni de mașini cu vapor LOCOMOBILE

făcător de jirezi de paie

în formă întrebuițată și cu dregere se pot căpăta pe lângă condiții de plătre foarte favorabilă la firma

SEIFRIED HUGÓ

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Czernoczky Mihály

magazin de ghete.

pentru dame și bărbați.

ARAD, Kossuth utca 67.

Fabricație proprie.

Prețuri ieftine.

Ghete de șevro pentru domni	12-40	cor.
» box	11-60	»
» șevro cu bumbi p. dame	10-90	»
» cu șirete pentru dame	9-60	»
» box cu șirete p. dame	8-30	»
» pele de vițel p. dame	7-60	»
Jumătăți de șevro brun	9-00	»
Jumătăți de șevro	7-60	»
Jumătăți de căprioară	6-40	»
Ghete tari de muncitori dela	7—	cor.
Ghete de copii dela	3—	cor.

APĂ MINERALĂ PHOENIX

DIN BUZIÁS

ÎN PRIVINȚA EFECTULUI PENTRU BOALELE DE RINICHI ȘI BĂȘICĂ

INTRECE TOATE APELE.

La gust e plăcută, puțin acrie, nu e feruminoasă și abundează în acid carbonic.

Apă de masă neobișnuit de răcoritoare.

Intrebuițată pentru cură de beut, pentru boale de rinichi și bășică, pentru formațiunea petrii de bășică și înisipare, pentru catarul organelor de respirație și de secrețiune s'a dovedit de un efect eminent.

PROSPECTE trimite gratuit administrația izvorului:

Direcțiunea stațiunii balneare Muschong — în Buziás.

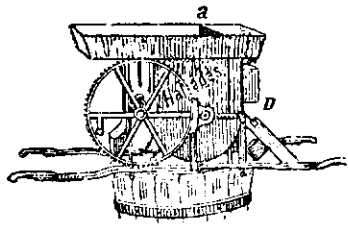
Depozit general: **STAUDT MIKLOS**, Arad, Boross-Béni tér 22. Telefon Nr. 654.

Se poate căpăta la toate prăvăliile de coloniale.

Reclama e sufletul comerțului.

Atelierul de mașini **Bittermann Pál** Budapesta, IX. Lonyai utca 36.

»Haladás« cea mai perfectă mașină pentru storsul strugurilor. Pe oră stoarce 1400 kgr. struguri.

Zdrobește perfect boabele de struguri și le scapă deplin desfăcute de cotor în vasul de sub ea, iar boabele necoapte dimpreună cu cotorul le socate separat pe apertura »D«.

Prețul 200 coroane.

:: In atelierul meu se pot vedea ori și când. ::
Cu prețcurente și cu deslușiri servesc bucuros.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad
cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4^{1/4}, 4^{1/2}, 4^{3/4} și 5^{0/0}, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez speșele de intabulare, convertez datoriile de interese mari.

==== Resolvare grabnică, serviciu prompt. ====

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)
(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demni de încredere.

Telefon 149. ————— Telefon 149.

Telegram adr.: Lászlóczki, hentes.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public că în

fabrica noastră de cârnățarie

veche de 42 de ani

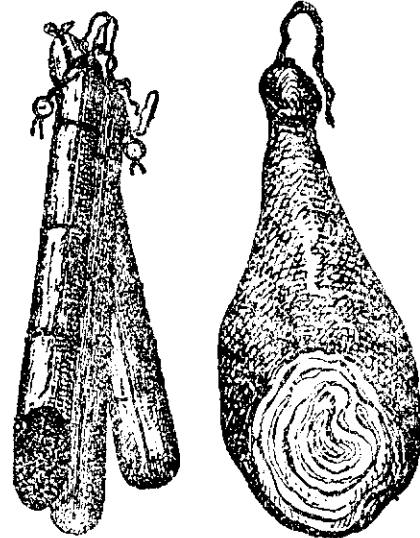
am introdus instalație electrică conform recerințelor moderne și am instalat mașinile cele mai nouă și mai moderne cu cari pregătim în cea mai mare curățenie tot felul de **articole de cârnățarie**

precum: **șuncă** (jambon), **slănină fină** (Kaiserfleisch) cu aiu **cârnași** și alte cârnățării. Primim și executăm punctual comenzi, atât loco cât și în provincie. — Tot la fabrica asta se găsește și **slănină albă** și **afumată** precum și **unfură** (de casă) **topită**.

Cu stimă:

Frații Lászlóczki Kolozsvár
Mátyás király-tér 23.

Fabrica: în strada Kádár nr. 7.

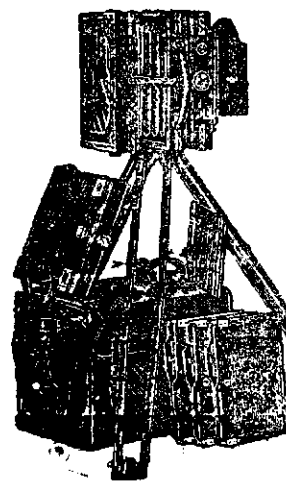
Dubiniewicz Oszkár

comerciant de articole medicale, chemice și parfumuri.
Cluj, (Kolozsvár) Deák-Ferenc u. 8.

Mare magazin de
mașini de fotografiat
și tot ce se ține de ele.

Obiecte de lemn pentru pirogravură și kerbschnitt.

Aparat de pirogravat
și tot ce se ține de el.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

George Iancovici

ARAD, Forray utca 2 sz.

Principiu:

Câștig puțin, circulație mare.

Au sosit noutățile de toamnă!

Aduc la cunoștința p. st. public că în prăvălia mea s pot vedea următorii articlii de curând sosiți:

Cumpărări nu sunt obligate.

Postavuri de costumuri englezești colorate, flaneluri de halaturi de lână și de ermelin, barcheturi, tenisuri.

Mătăsuri pentru bluze la modă, asortiment bogat.

Albituri femeiești gata, pânză de ață și pamut, șifoane. Covoare, perdele, fețe de pat și de masă. și mulți alți articlii, cari nu se pot toate înșira.
Postavuri de reverenzi so-site acum, brâuri preotești de culorile roșu, vânăt și negru.